
KSENIJA ŠULOVIĆ, HOSE ORTEGA I GASET – ŽIVOT I DELO SA
BIBLIOGRAFIJOM, FILOZOFSKI FAKULTET, NOVI SAD, 2019.

Miloš Čipranić

Knjiga Ksenije Šulović sa Odseka za romanistiku Filozofskog fakulteta u Novom Sadu predstavlja rezultat pažljivog popisivanja kako dela Ortege i Gaset, počevši od „Glosa“, tako i kraćih i dužih radova posvećenih njegovom delu u Španiji, nekadašnjim Jugoslavijama i, uže gledano, Srbiji. Probijanjem kroz „tekstualnu ortegijansku geografiju (str. 69), monografiju upotpunjuje izlaganje Ortegine životne i intelektualne trajektorije.

U predavanju održanom u proleće 1935. godine u Parizu, koje se neposredno tiče tematike o kojoj je reč i kome autorka monografije posvećuje posebnu pažnju (str. 58–60), i sam Ortega i Gaset ističe narastajući problem *orijentacije* u okeanu objavljenih knjiga i periodike. „Isti čovek nauke primećuje da jedna od velikih poteškoća njegovog rada jeste u tome da se orijentiše u bibliografiji vezanoj za njegovu temu.“ Pitanje je da li je madridski filozof ikada naslutio da će se tokom vremena pojaviti isti problem i u odnosu na njegovo delo, koje je postalo predmet brojnih istraživanja na različitim meridijanima.

Ortegu i Gasetu je u prostor našeg jezika uveo Kalmi Baruh člankom „Španski mislilac o Španiji“, objavljenom u *Srpskom književnom glasniku*

1931. godine i preštampanom u njegovoj knjizi *Eseji i članci* (1952). Tekst „Čovek masa“ se prevodi u zagrebačkoj *Hrvatskoj smotri* pred početak Drugog svetskog rata, a u istom gradu se objavljuje i prevod *Pobune masa* (1941), koga potpisuje Zlatko Gašparović. Iz knjige Ksenije Šulović se vidi da su u razdoblju socijalističke Jugoslavije prevodi i studije o Ortegi prilično oskudniji u odnosu na kasnije decenije, tačnije, njihov broj se od osamdesetih do danas proporcionalno povećavao. Moćan izuzetak u tom relativnom zatišju jeste članak iz *Savremenika* Ksenije Atanasijević „Humanistička misao španskog filozofa Hose Ortege i Gasetu“ (1967). Sa druge strane, prvu monografiju u kojoj se opsežno razmatra Ortegina sociološka pozicija i uopšte njegova misao napisao je Trivo Indić i ona je štampana 1985. Pionirski značajan gest interpretacije i približavanja njegovih razmišljanja o umetnosti ovdašnjoj sredini jeste temat „Estetika Hose Ortege i Gasetu“ sa priložima domaćih autora, publikovan takođe te godine u časopisu *Književna kritika*.

Ljiljana Pavlović-Samurović je u tekstu „Hose Ortega i Gaset – bio-bibliografski podaci (1883–1955)“, koji zatvara pomenuti tematski blok, naznačila da

popis radova o ovom filozofu objavljenih u Jugoslaviji ne postoji. Pored prevedenih Orteginih dela, u njemu su navedeni određeni članci posvećeni njegovoj misli (svakako upada u oči odsustvo

eseja Ksenije Atanasijević). Monografija Ksenije Šulović ne samo što je najzad ispunila to prazno mesto davanjem iscrpnog bibliografskog popisa, već ga je svojim opsegom daleko prevazišla.